

## **Рецензия**

**относно процедура за присъждане на образователната и научна  
степен „доктор по психология“**

**на дисертационен труд на тема „Динамика на генерализираните  
очаквания при пациенти с депресия“**

**Професионално направление: 3.2. „Психология“**

**Докторска програма: „Медицинска психология“**

**Докторант:** Борислава Петрова Димитрова, Медицински университет -  
Варна „Проф. д-р Параскев Стоянов“, Катедра „Психиатрия и медицинска  
психология“

**Научни ръководители:** проф. д.пс.н. Иван Стоянов Александров и доц.  
д-р Светлин Върбанов Върбанов

**Рецензент:** проф. д-р Ваня Господинова Христова, съгласно заповед на  
Ректора на Медицински университет-Варна „Проф. д-р Параскев Стоянов“  
№ Р-109-415/25.11.2024 г.

### **I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД**

Съгласно редица проучвания, както в глобален, така и в национален аспект, се наблюдава устойчива тенденция на увеличаване на ръста, и намаляване на възрастта на пациентите с депресивно разстройство. Депресията оказва негативно влияние върху всички аспекти от живота на човека, като повлиява не само протичането на неговото ежедневие, качество на живот и функциониране, но и в много случаи води до инвалидизация.

Всички тези последици, предполагат провеждането на редица изследвания, свързани с разкриването на регулативните механизми на психиката, включващи личностни особености, които подпомагат минимизирането на негативното влияние на факторите на средата и ситуациите, повишаващи нивата на стрес.

В качеството на такива личностни особености, влизат и генерализираните очаквания, като оптимизъм, негативни очаквания, локализация на контрола и мотивацията. Разкриването на ролята, на основните аспекти на генерализираните очаквания, като потенциален медиатор между устойчивите личностни характеристики и динамиката на протичане на депресивния епизод, е от голямо значение при подпомагане лечението на пациенти с депресия.

Да се установи динамиката, спецификата и влиянието на генерализираните очаквания в процеса на лечение и възстановяване при пациенти с депресия, е въпрос, чийто отговор задава актуалността на настоящият дисертационен труд.

От тази гледна точка, дисертационният труд на Борислава Петрова Димитрова, разглежда актуална и значима проблематика, с потенциално практическо приложение в клиничната и терапевтична работа, при пациенти с депресивно разстройство.

Дисертационният труд на Борислава Петрова Димитрова е в обем от 132 страници, като съдържанието е структурирано в увод, пет глави, заключение, библиография и приложения. Цитирани са 146 източника, от които 22 на кирилица и 124 на латиница. Посочени са 5 приложения.

Дефинирани са необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи. Източниците са използвани коректно с прецизно оформени позовавания.

## **II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД**

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на проверката на

поставената изследователска хипотеза и произтичащите от нея изследователски въпроси.

В „Увода“ е представена аргументацията за избора на изследователската проблематика, както и ролята на разглеждания проблем в теоретичен и практико-приложен аспект.

Първа глава „Обзор“ е теоретична и се състои от десет параграфа. В първите два параграфа са разгледани последователно аспектите и спецификите на генерализираните очаквания в структурата на личността, с акцент локализация на контрола, оптимизма и негативните очаквания и дългосрочната мотивация. Посочени са и методите за измерване на генерализираните очаквания. В следващите параграфи се разкрива същността на депресията, невробιологичните и аспекти, основните фактори за нейното възникване и методите за измерване и оценка на тежестта на нейното проявление. Посочени са и взаимовръзките и влиянието между генерализираните очаквания и възникването на депресията. В края на първа глава са изведени изводи от направеният литературен обзор.

Втора глава „Методология на емпиричното изследване“ е посветена на методологията и методиката на емпиричното изследване. Прецизно са формулирани целта, задачите, предмета на изследването, формулирани са хипотезите и методите за анализ на данните. Извадката на изследваните лица включва 70 респондента, възрастово диференцирани в диапазона от 18 до 65 години диагностицирани с депресивен епизод, рандомизирани на случаен принцип. Изследването е проведено в рамките на пет месеца, като подборът е осъществен „лице в лице“.

За събиране на необходимата информация, са използвани методите на анкетиране и въпросници през определен период от време, въз основа на които е направен съответният анализ на получените резултати.

В глава трета „**Резултати**”, са представени получените резултати от осъществения емпирично изследване посредством дискриптивна статистика, корелационен и регресионен анализ и t-тест за сравнения на изследваните показатели в групите. Резултатите са статистически обработени със SPSS-22 – „form for expert science”.

При обсъждането на резултатите от проведеното изследване в **четвърта глава**, са анализирани взаимовръзките и влиянията на измерваните променливи. Получените резултати са интерпретирани от гледна точка на степента, в която потвърждават хипотезите. Въз основа на това, са изведени изводи и са предложени възможности, за практически приложения на резултатите от дисертационното изследване.

Изложението е написано логично, а докторантката демонстрира познаване на проблематиката и умения за логическа връзка между теоретичния подход и решаването на практическите въпроси.

В заключението е направено обобщение на получените резултати от дисертационното изследване. Посочените изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с конкретната проблематика.

### **III. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД**

Авторефератът към дисертационния труд вярно и точно отразява дисертационния труд, а публикациите по него са достатъчни и включват съществени страни от работата на докторантката.

Авторското участие в получаването на **приносите** в дисертационния труд са адекватно отразени:

- Концептуализиран е авторов модел за изследване динамиката на генерализираните очаквания на пациенти с депресия.

➤ Предложена е батерия от тестови методики, за оценка и динамично проследяване на генерализираните очаквания, при пациенти с депресия.

➤ Конструиран е концептуален модел, за изследване на взаимовръзките между генерализираните очаквания и динамиката на протичане на депресивният епизод.

➤ Резултатите от проведеното емпирично изследване, запълват съществуващ дефицит и могат да бъдат отправна точка за последващи проучвания по отношение на изследваната проблематика.

#### **IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:**

По същностните страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки.

#### **V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:**

Представеният дисертационен труд на **Борислава Петрова Димитрова** има характер на самостоятелно научно изследване. С него авторката разкрива своите задълбочени теоретични познания и умения за провеждане и интерпретиране на емпирични изследвания. Дисертацията съдържа приноси както в теоретичен, така и в практико-приложен аспект.

**Въз основа на изложеното по-горе, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Борислава Петрова Димитрова по „Медицинска психология“ професионално направление 3.2. „Психология“.**

гр. Варна  
17.01.2025 г.

Рецензент:  
(проф. д-р Ваня Христова )

|                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------|
| Заличено на основание чл. 5,<br>§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)<br>2016/679 |
|--------------------------------------------------------------------------|